

frc REVISTA DE DEBAT POLÍTIC
Publicació de la Fundació Rafael Campalans

Número 18 – Hivern 2009

DIRECTOR
Oriol Bartomeus

CONSELL DE DIRECCIÓ
Albert Aixalà
Meritxell Batet
Víctor Francos
Rocío Martínez-Sampere
Carles Rivera
Joan Rodríguez

EDITOR
Rafael Pascuet

COORDINACIÓ EDITORIAL
Cristina González

COL-LABORADORS D'AQUEST NÚMERO

Oriol Bartomeus, Pia Bosch,
Gabriel Colomé, Sara Contreras,
Luis Costa, Antón Costas,
Xavier Foraster, David Fornons,
Eva Granados, Antoni Gutiérrez-Rubí,
Fèlix Larrosa, Xavier Mas de Xaxás,
Ivan Pera, Joan Miquel Piqué,
Pep Prieto, Joan Rodríguez,
Pau Solanilla, Joan Tudela

IL·LUSTRACIONS
Clara Gispert, Martí Pellicer,
Paloma Vidal

DISSENY I MAQUETACIÓ
Art&Graf

IMPRESSIÓ
Aleu, S.A.

DL: B-38583-2000
ISSN: 84-1576-8171

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, compresos la reprografia i el tractament informàtic, resta rigorosament prohibida sense l'autorització expressa dels titulars del *copyright*, i estarà sotmesa a les sancions establertes per la llei.

© d'aquesta edició:
Fundació Rafael Campalans
Trafalgar 12 entresòl, 1a
08010 Barcelona
Tel: 93 319 54 12
Fax: 93 319 98 44
fundacio@fcampalans.cat

L'inici d'una nova era

Estem assistint al naixement d'una nova era. Davant dels nostres ulls, el vell paradigma que ha governat no només les polítiques sinó el discurs ideològic dominant en els darrers trenta anys, va caient pedra a pedra. Neoliberalisme, escola de Chicago, postmodernisme, final de la Història, *reaganomics*... Tot allò que ha construït el món des de finals dels anys setanta del segle passat, i que possiblement va assolir el seu zenit amb la caiguda del mur de Berlín i l'emergència d'Estats Units com a única potència mundial, ha entrat en una decadència clara i, possiblement, irremeiable.

El seu final és fruit de la pròpia dinàmica del moviment, de l'esgotament de la seva força inicial i de la inèrcia autodestructiva inherent a tots els processos ideològics. La presidència de George W. Bush quedarà com el darrer estadi, el més radical, d'un procés iniciat fa trenta anys. Els *neoccons*, invencibles fins fa no gaire, han estat la destil·lació més pura del tatcherisme i del reaganisme, de la revolució conservadora que substituï l'anterior paradigma de l'Estat protector, nascut de les cendres de la gran depressió, que també assolí el seu zenit en els anys seixanta per declinar en la dècada posterior, envoltat en una nova crisi mundial, l'anomenada primera crisi del petroli, i la perversió dels ideals que havien fet néixer aquella etapa.

Som, doncs, a les portes d'un canvi que va més enllà d'una simple alteració en les pautes macroeconòmiques. Convergeixen en aquest moment diverses tendències, larvades durant anys, que fan d'aquest temps nostre l'inici d'una nova era. És el que explica Jeremy Rifkin en l'entrevista que els oferim en aquest número. Segons Rifkin, en aquest moment històric conflueixen tres crisis simultànies, que es retroalimenten: la crisi financera, l'energètica i la mediambiental, amb tot un corol·lari d'efectes que ens disposen a un escenari futur que no s'assembla a cap dels moments ja viscuts per la Humanitat.

Les anàlisis de Rifkin són una invitació a la reflexió sobre un futur del que només coneixem els contorns, les ombres, però n'ignorem el dibuix exacte. Potser haurem de concloure, d'acord amb Rifkin, que el futur està per construir i que depèn de la nostra actitud el fer-lo d'una o altra manera. En qualsevol cas, sí que coneixem alguna cosa d'aquesta nova era: serà diferent de la precedent. Per força.

L'elecció de Barack Obama com a 44è president del Estats Units és el símbol inequívoc que les coses han canviat de manera profunda. La presidència d'Obama és encara una incògnita, però la seva ascensió al poder descobreix algun dels aspectes del nou escenari que s'obre als Estats Units.

La d'Obama ha estat una victòria històrica, tant per la figura de l'elegit, com per les bases sobre les que s'ha fonamentat la majoria electoral que l'ha recolzat. Del primer aspecte, de la personalitat del nou president, tracta l'article de Pia Bosch, un acostament a la persona, un perfil humà amb implicacions polítiques. D'altra banda, el periodista Xavier Mas de Xaxás descriu la nova majoria que ha donat el poder a Obama, incidint en l'aspecte històric que representa aquest canvi en els Estats Units. De la

mateixa manera que Roosevelt o Kennedy, l'elecció d'Obama marca un abans i un després, no només en el fons sinó en el mètode. És el que descriu Gabriel Colomé en el seu article. Obama és l'encarnació del trencament amb el statu quo anterior. Un candidat aparentment radical, que és capaç de despertar, dirigir i mobilitzar una majoria assedegada d'èpica i de ganes de reprendre el poder.

Aquest és també el fons que connecta els articles agrupats a Idees. Som a l'ocàs del vell ordre ultraliberal basat en la supremacia mundial americana, amb el seu corol·lari de guerres preventives i d'imposició de la democràcia per la via militar, i l'inevitable xoc de civilitzacions entre Occident i el món musulmà; la independència del món econòmic respecte del polític, que impedia cap mena de control públic sobre empreses sense filiació nacional clara, que governaven un mercat de fluxos financers d'abast mundial; i una ciutadania mancada de referents sòlids, presonera d'un discurs únic reproduït vint-i-quatre hores al dia per tots els mitjans possibles.

Els articles de Pau Solanilla i Joan Tudela ajusten comptes amb el model ultraliberal, des de dues vessants complementàries. D'una banda, Solanilla fa la crítica a la teoria de la fi de la Història, defensant la vigència de les velles fractures que el neoliberalisme pretenia superades. De l'altra banda, Tudela desmunta la idea de la societat postmoderna, en la que el consum massiu de tot tipus de productes ens faria a tots iguals, tot finiquitant via poder de compra l'estructura de classes socials, base essencial de les polítiques progressistes durant cent cinquanta anys.

El catedràtic d'Economia Antón Costas es basa en l'actual situació de crisi global i les seves possibles sortides, per defensar el paper de la política en l'economia i la necessitat de política econòmica per fer front a les conseqüències d'una liberalització total del mercat. Aquests tres articles abasten els tres pilars fonamentals sobre els que s'ha bastit el vell ordre. En tots tres hi ha una pulsio similar, que apunta aquells aspectes on el model ultraliberal ha errat, tot allò que, hores d'ara, es percep com a defectuós d'un sistema de pensament que ha estat quasi hegemònic en els darrers trenta anys.

El moment actual no permet encara definir amb exactitud el futur que ens espera. En tots els textos trobarà el lector esbossos, idees i intuïcions de cap a on sembla que

poden anar les coses, però no res que s'assembli a un model tancat. Probablement encara no s'està en aquesta fase. La crisi ha posat al descobert les mancances d'un model però no ha permès fer néixer un discurs nou que el substitueixi.

Tanmateix, aquest nou discurs ha d'acabar apareixent i conformant-se a mesura que evolucionin els esdeveniments. Se'n perfilen alguns aspectes. El retorn de la política, de les idees polítiques, des de la perifèria on les havia confinat l'ultraliberalisme fins a una nova centralitat; la submissió de l'economia a un nou control públic; l'emergència d'un nou poder ciutadà que reclama una millor democràcia; la conformació d'un món multipolar en el que nous actors estan cridats a tenir-hi un paper fonamental. Tot plegat sota l'ombra de l'esgotament d'un model energètic que obliga a replantejar-se les actuals estructures de producció i consum a nivell mundial.

No serà un retorn al passat. La Història no és circular, sinó que avança en espiral. Els períodes de regressió no ens fan retornar al moment inicial, sinó en un indret a mig camí entre el passat i el present per, des d'allí, llençar-nos altre cop endavant, cap aquest futur ignot, en

el que alguns dels aspectes fonamentals del model actual romandran. La globalització, per exemple, que ha vingut per quedar-se, tot i que és possible que se'n modifiquin els traços, que en el futur es basi més en la cooperació que en la competència i que sigui impossible des de qualsevol poder, polític o econòmic, delimitar-ne els marges i establir-ne unilateralment les regles de funcionament. ■

Som a les portes d'un canvi que va més enllà d'una simple alteració en les pautes macroeconòmiques. Convergeixen en aquest moment diverses tendències, larvades durant anys, que fan d'aquest temps nostre l'inici d'una nova era. L'elecció de Barack Obama com a 44è president del Estats Units és el símbol inequívoc que les coses han canviat de manera profunda

CONSELL DE DIRECCIÓ